

Уляна Галабурда

студент другого курсу факультету філології і журналістики Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка,
ulianahalaburda@gmail.com

ВАСИЛЬ СІМОВИЧ ЯК ЛЕПКОЗНАВЕЦЬ

У колі дослідників творчого доробку Б. Лепкого багато поважних імен: Іван Франко та Євген-Юлій Пеленський, Лев Турбацький і Зенон Кузеля, Микола Климишин і Лука Луців. А ще – Василь Ратич, Святослав Гординський, Богдан Романенчук і, звісно ж, Василь Верниволя (Сімович). Саме останнього, разом з Є.-Ю. Перенським, зараховують сучасні лепкознавці до авторів, що створили найґрунтовніші прижиттєві праці про Богдана Лепкого, «письменника – універсаліста».

Василь Сімович написав три праці, присвячені Богдану Лепкому. Першою є рецензія на працю Б. Лепкого «Начерк історії української літератури» [1, с. 285], вона написана у 1909 р. Друга праця вченого – «Богдан Лепкий. Нарис літературної діяльності і спроба характеристики письменника за двадцять п'ять літ його письменницької праці» [2, с. 288]. Роком її створення є 1918 і вона найосяжніша з-поміж згаданих. Третя і остання праця, а радше своєрідна посмертна згадка – «Богдан Лепкий» [3, с. 337], видана у 1942 р., через рік після смерті письменника і вченого.

У рецензії Василь Сімович характеризує роботу Б. Лепкого «Начерк історії української літератури». Його реакція – позитивна. Він пише, що «якоюсь свіжістю, якоюсь бадьорістю віє від тої книжки» [1, с. 285]. Помічає і відчуває у ній любов до старовини, зазначає, що авторові хотілося, аби його книгу читали, і не будь-хто, а молоде покоління, бо воно «чомусь відірвалося від давнини, що більше, нехтує її, хоч у ній стільки гарного, стільки високого» [1, с. 285]. Василь Сімович припускає, що саме так, через читання, ростиме свідомість у молоді. Не тільки похвалою прикметна аналізована праця. Значну її частину присвячено спірним «дрібницям», які, проте, В. Сімович описує доволі детально.

Окрім того, учений вважав використання Богданом Лепким перекладів для учительських семінарій – рішенням не дуже правильним. Адже зроблені вони на швидку руку, дуже недбало. Однак висловлені зауваження не змінили загального висновку про працю Б. Лепкого: «Та се все дрібниці, які тонуть перед добрими її прикметами» [1, с. 287], до яких зараховує В. Сімович намагання Б. Лепкого подати фабули аналізованих творів, бо «лиш таким чином можна заохотити читача, щоб поглибився в річ, про яку пишуть в історії літератури» [1, с. 287], а також прагнення автора «Начерку історії української літератури» всіма силами відсіяти створене українцями від чужого. Завершує Василь Сімович свою рецензію згадкою про яскраво означену автором різницю між північним та південним народом руського племені. І як приклад наводить «порівняння релігійних почувань українців із фанатизмом великоросів» [1, с. 287].

Друга стаття присвячена власне літературній діяльності Б. Лепкого. У першому розділі нарису, учений характеризує насамперед творчу спадщину митця. У примітках [див.: 2, с. 331] в хронологічній послідовності подані 26 видань Б. Лепкого. Пише Василь Сімович про те, що ранній талант поета помітив старий товариш Лепкого М. Петрушевич, а дебютними творами Б. Лепкого були любовні вірші та переклади. Другий розділ статті присвячений аналізу ранньої творчості Б. Лепкого. В. Сімович зауважує два напрямки, якими «мав піти» Б. Лепкий: громада і він сам. Проте додає, що «перший виступає відразу сильно, виразно, другий – якось неясно несміливо» [2, с. 290]. Окрім того, у цій частині праці зауважено, що «у віршах з того часу, здебільшого любовних, простежується туга вже за чимось, та й сум той, що з часом обхопить Лепкого цілого, виповнюючи майже цілий зміст його лірики» [2, с. 291]. Це спостереження В. Сімович наголошуватиме неодноразово.

Щодо третього розділу нарису, то він присвячений рефлексійній ліриці Б. Лепкого. Цикли рефлексійної лірики («В горах», «Над морем», «Над рікою») В. Сімович трактує «найкращим, що зродила українська лірика від Франкового «Зів'ялого листя» [2, с. 296].

Важливим мотивом аналізованої лірики поета, є, на думку критика, спомин: «Спомин – то пристановище, куди Лепкий утікає від життя, він його рятує від одчаю. І головню – спомини з діточих літ, з рідного дому, з рідного села» [2, с. 297]. З тих спогадів, переконаний В. Сімович, зродилася й збірка любовних віршів «Весною». Критик виокремлює «Intermezzo», бо, на його переконання, «це і сповідь Лепкого, і заповіт, це синтеза цілої його рефлексійної лірики...це один з кращих ліричних віршів ув українському письменстві» [2, с. 301].

Про патріотичну лірику йдеться у четвертому розділі Сімовичевої праці. Її джерело, вважає вчений, більше у любові до давнини, ніж у розумінні сучасності. Аналізуючи патріотичну лірику, В. Сімович визначив ще одну притаманну Лепкому рису – безпосередність.

Дослідник не оминув увагою специфіку іронічних тонів у поезії Б. Лепкого: «Іронія в нього – то не їдка, гостра сатира Франка, і не така добродушна, як у Самійленка, але якась легка, хоч соромить і соромом прибиває» [2, с. 307]. Захоплення природою, як ще одна характерна риса таланту поета, є предметом розмови у п'ятому розділі праці. Природа рятує митця від атмосфери міста, тяжких дум, так вважає В. Сімович. Не оминає критик увагою й малярський хист, що найорганічніше виявляється у словесному змалюванні Б. Лепким краєвидів («На стерні», «Катринка»). Тема шостого розділу праці – це аналіз громадських мотивів у поезії Б. Лепкого. У висновку В. Сімович зараховує Б. Лепкого до культурників, що залишаються в сфері культурних домагань, не торкаючись політики. Оцінюючи твори поета громадянського змісту, критик відводить їм місце позаду іншої його лірики, проте й не погоджується з більш гострою критикою С. Єфремова.

Праця про Б. Лепкого містить і аналіз прози письменника. Її зміст критик визначає як традиційний, характерний для манери автора. Виокремлює теми села, батьків і дітей, попівського життя, інтелігенції.

Підсумовуючи, В. Сімович називає Б. Лепкого творцем, який «продовжує традицію українських реалістів-новелістів, він все-таки полишає на своїх

оповіданнях слід неоромантизму» [2, с. 326]. Пише, що «особисте самокопирсання, елегійність, чуття, настроєвість...» [2, с. 326] це те нове, що вносить автор в українське письменство. Також зазначає, що талант автора не розвивався вшир, а тільки поглиблювався.

У дев'ятому розділі праці охарактеризовано ту частину спадщини Б. Лепкого, яка дає можливість зарахувати його до письменників-універсалістів. Йдеться про переклади (здебільшого польські та московські); редакторську роботу та видавничу, літературознавчі праці та його активну діяльність у «Загальній Бібліотеці».

Третя праця позначена всіма характерними рисами некрологу.

В. Сімович відомий широкому загалові насамперед як учений-мовознавець, автор знаменитої «Граматики української мови». Проте його літературознавчі спостереження над творчістю Б. Лепкого, поза сумнівом, заклали фундамент прижиттєвого лепкознавства. Якісь висновки вченого зазнали ревізії. Інші були підтримані, схвалені і розгорнуті у дослідженнях представників української літературознавчої науки пізніших часів. Постать і праці Василя Сімовича становлять вагому позицію в тій частині української літературної історіографії, що присвячена творчій спадщині великого сина України – Богдана Лепкого.

Список використаної літератури

1. Сімович В. Рецензія на працю Б. Лепкого «Начерк історії української літератури». *Сімович В. Праці у двох томах. Том 2: Літературознавство. Культура* / упоряд. Ткач Л., Івасюк О. Чернівці: Книги - XXI, 2005. С. 285-288.
2. Сімович В. Богдан Лепкий. *Сімович В. Праці у двох томах. Том 2: Літературознавство. Культура* / упоряд. Ткач Л., Івасюк О. Чернівці: Книги - XXI, 2005. С. 288-336.
3. Сімович В. Богдан Лепкий. *Сімович В. Праці у двох томах. Том 2: Літературознавство. Культура* / упоряд. Ткач Л., Івасюк О. Чернівці: Книги - XXI, 2005. С. 336-340.

4. Погребенник Ф. Василь Сімович – український вчений і громадсько-культурний діяч. *Сімович В. Праці у двох томах. Том 2: Літературознавство. Культура* / упоряд. Ткач Л., Івасюк О. Чернівці: Книги - ХХІ, 2005. С. 11-22.